

عواقب تحریم ها: چین به جای اروپا

صفحات ۷۴ و ۷۵

معادله عراق. حل یا تعزیه!

صفحات ۵۲ و ۵۳

ساز و کارهای اصل ۴۴ در صنعت نفت

صفحه ۶۱

بانکداری بدون ربا: انحراف و اصلاح

صفحات ۲۸ و ۲۹

ماهنشاہ اقتصادی و مالی بین الملل

اقتصاد ایران

Iran Economics

سال دهم - شماره ۱۰۵ - آبان ۱۳۸۶ - ۱۰,۰۰۰ ریال

Vol. X - No. 105 - November 2007 - IRR 10,000

درهای بسته اقتصاد پیج و خم گذر از انحصار به رقابت

پرسمان «اقتصاد ایران»

● یکی از مهمترین خطاهای قانون اساسی ماین بوده که در حوزه اقتصاد، وارد مصاديق شده است و در مورد موضوعاتی قانون وضع کرده که تابع تحولات فن آوری است. در این صورت، وقتی فن آوری پیشرفت می کند مایا باید با هزینه زیادی قانون را حفظ و اجرا و یا آن را نقض کنیم که خودش منجر به بی حرمتی و لغو قوانین می شود - که این هم در بلند مدت به سرمایه اجتماعی آسیب می رساند. بدین ترتیب باید گفت هر گونه تحول قانونی که انحصارهای قانونی بلند مدت را نقض کند، خوش یمن خواهد بود. چرا که حتی با حذف انحصارهای قانونی، رقابت شکل نخواهد گرفت. شکل گیری مؤثر رقابت، نیازمند امکان جمع آوری منافع ناشی از یک فعالیت است. این موضوع زمانی رخ می دهد که حقوق مالکیت فعالیت های اقتصادی به طور کامل حفاظت شده باشد. منظور از حفاظت این است که اولاً این حقوق به صورت استاد مالکیتی قانونی متحدد الشکل که به راحتی به صورت قابل حمل و کم هزینه قابل واگذاری باشند، تعریف شود. ثانیاً این حقوق تعریف شده از سوی یک دادگستری کارآمد که دارای پنج وزیری (سریع، ارزان، قاطع، بی طرف، و همه جادر دسترس) باشد، حفاظت شود.

● حذف قوانین انحصارآفرین و تصویب قوانین ضد انحصار تنها آغاز کار است و رقابت زمانی به گونه حقیقی شکل می گیرد که حقوق مالکیت فعلی اقتصادی، تحت یک نظام حقوقی کارآمد، تعریف و تضمین شود. در اکثر نقاط جهان، ثبت سفارش برای واردات یک کالا در یک لحظه و از طریق اینترنت امکان پذیر است، اما در ایران برای گرفتن یک مجوز واردات، باید ۴۵ روز کاری دوندگی کرد، یا برای وصول یک چک برگشتی باید شش ماه در نوبت رسیدگی دادگستری منتظر ماند. در چین اقتصادی، میان نظام حقوقی و نظام اقتصادی، شکاف عظیمی وجود دارد که نمی تواند حقوق مالکیت - و بنابراین رقابت - را حمایت کند. تحول در باورها و عادات، به منظور اصلاح نظام حقوقی، نخست باید از دولتیان، متولیان، نیروها و مقامات مرتع آغاز شود. ■

گرههای اقتصادی

دکتر فقیه نصیری

معاون مدیر کل دفتر مطالعات اقتصادی وزارت بازرگانی

● مسلم است که در ادبیات اقتصادی، انحصار موجب عدم کارآیی می شود و در واقع، کارآیی اجتماعی حداقل نخواهد شد. شیوه عملی و رویکرد درست این است که انحصار را منع نکنیم

از انحصارات مضر تا انحصارات مفید

کارشناسان از علل ناکارایی اقتصاد کشور و راهکارهای رقابتی شدن آن می گویند.

طی سال های اخیر، مسأله رقابت و رفع موانع موجود بر سر راه آن، به یکی از مباحث مهم اقتصادی کشور مبدل شده است. هم اکنون تقریباً همه اقتصاددانان کشور، اتفاق نظر دارند که شرط کارایی اقتصاد، گذراز انحصار و گشودن درها به روی رقابت است وجود قانون ضد انحصار اصل ۴۳ را یکی از شرط های لازم برای رفع چالش های کوتني اقتصاد ایران می دانند، اما خاطرنشان می سازند که شرط کافی، ضمانت اجرای قانون اصل ۴۴ است.

در این خصوص، خبرنگاران «اقتصاد ایران» با تنی چند از صاحبنظران در مورد وضعیت کوتني اقتصاد کشورمان و راهکارهای مناسب جهت حذف انحصارات به گفت و گو نشستند. سوالات و چکیده نقطه نظرات آنان در ذیل آمده است:

- (۱) مضار انحصار و منافع رقابتی شدن صنایع و بخش های مختلف اقتصادی کشور چه می باشند؟
- (۲) نقطه نظر و دیدگاه جنابعالی در مورد مواد قانونی ضد انحصار (Antitrust) که در لایحه اصل ۴۴ مجلس ادغام شد، چیست؟
- (۳) چه توصیه ها و راهکارهایی را برای رقابتی کردن اقتصاد ایران و کاهش انحصارها پیشنهاد می کنید؟

انحصارهای بازاری و نابازاری

دکتر محسن رناتی

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان

● اگر منظور از انحصار، انحصارهای ناشی از نابازاری های فرستی، قوانین جانبدارانه (ناشی از رفتار رانت جویانه)، انحصارهای ناشی از حمایت بلند مدت قانون یا دولت از یک فعالیت و یا انحصارهای ناشی از مدیران خلاق و نوآور شومپیری (که به آنان کارآفرین می شوند) باشد، آکنده از مدیران متصرف کیزرنی (Kiznery) که به آنان مدیران فرست طلب گفته می شود. انحصار یکی از زیر ساخت های بازار است. در فرهنگ عمومی، معمولاً به اشتباہ، بازار با رقابت یکی از انگاشته می شود. «بازار یک تهاد است که سازوکاری دارد و تجربه شده دارد و نزدیک به یک قرن است که در دنیای مدرن بر علیه این گونه انحصار، قوانینی وضع شده است. البته انحصارهای نیز هستند که برخاسته از مزیت های طبیعی یا قدرت خلاقیت و نوآوری یک تولید کننده است که چنین انحصارهایی البته لازم و سازنده می باشند. مثلاً انحصار واردات فلان کالا در دست بهمان نهاد یا انحصار شرکت مخابرات و یکی دو تولید کننده دیگر در بازار ارتباطات ایران یک انحصار غیر طبیعی و ناشی از حمایت دولتی است و به همین علت، کارایی را پایین می آورد. اما انحصار تکنیک فلان فیلم یا انحصار تولید فلان اتومبیل جدید برای سازنده اش از نوع انحصارهای لازم و مفید می باشد. متأسفانه در کشور ما، انحصارهای زیانبار به گونه ای جدی از سوی قانون حمایت می شوند، ولی انحصارهای مفید فاقد حمایت اند و به همین علت، هر قدرت جدیدی که انجام می شود به سرعت، کمی برداری

و تکثیر شده و چون این نوع انحصار از سوی قانون حمایت نمی شود، کسی حاضر به سرمایه گذاری برای ابداع و نوآوری نیست. در چنین اقتصادی، فرست طلبان یا آنان که سر و سری با مقامات دارند، منفعت ابانته می کنند و نوآوران و نیروهای خلاق دست حسرت می گزند. وقتی این وضعیت در بلند مدت ادامه یافت، کم کم نیروهای خلاق به فکر می افتد که در بی کشف فرست های سودآور باشند. چنین می شود که اقتصاد ایران به جای آن که ابانته از مدیران خلاق و نوآور شومپیری (که به آنان کارآفرین می شوند) باشد، آکنده از یک فعالیت و یا انحصارهای ناشی از تبادل ایجاد شود. این می خواهد که سازوکاری آشکار و تجربه شده دارد و نزدیک به یک قرن است که در دنیای مدرن بر علیه این گونه انحصار، قوانینی وضع شده است. البته انحصارهای نیز هستند که برخاسته از مزیت های طبیعی یا قدرت خلاقیت و نوآوری یک تولید کننده است که چنین انحصارهایی البته لازم و سازنده می باشند. مثلاً انحصار واردات فلان کالا در دست بهمان نهاد یا انحصار شرکت مخابرات و یکی دو تولید کننده دیگر در بازار ارتباطات ایران یک انحصار غیر طبیعی و ناشی از حمایت دولتی است و به همین علت، کارایی را پایین می آورد. اما انحصار تکنیک فلان فیلم یا انحصار تولید فلان اتومبیل جدید برای سازنده اش از نوع انحصارهای لازم و مفید می باشد. متأسفانه در کشور ما، انحصارهای زیانبار به گونه ای جدی از سوی قانون حمایت می شوند، ولی انحصارهای مفید فاقد حمایت اند و به همین علت، هر قدرت جدیدی که انجام می شود به سرعت، کمی برداری